

BOZYAZI, DEREKÖY KIRSALINDA ÇEVRESEL FAKTÖRLERİN MİMARİ BİÇİMLENMEYE ETKİSİ

Geleneksel mimarlık, toplumlarca nesilden nesile aktarılan, yapı kültürünün günün teknolojisi ile bütünleşerek, fiziksel, kültürel ve sosyal verilerin oluşturduğu bütüncül yapı faaliyetidir. Bu çalışmada Anadolu kırsal mimarlığı ve oluşumunu etkileyen çevresel faktörlerin alan çalışması yöntemiyle kırsal mimarlık mirasına sahip Bozyazı, Dereköy mimarisi üzerinden değerlendirilmesi hedef alınmıştır. Yöre mimarisinin çevresel bağlamda özellikleri; tanımlama, görüşme, görsel belgeleme yöntemleri ile belirlenmeye çalışılmıştır.

Dereköy Toroslar kırsalında izole ve dağlık bir yerleşime sahip olup köyün ulaşım imkanları sınırlıdır. Yörede işlenebilir tarım arazisi kısıtlıdır ve esas geçim kaynağını hayvancılık oluşturmaktadır. Bunlara bağlı olarak Dereköy kırsal mimarisi, özgün değerini başlangıcından bu tarafa muhafaza etmiştir. Araştırma alanı özgün bir yapım tekniğine, yapı terminolojisine, plan tipolojisine ve mekân kurgusuna sahiptir. Dereköy yerleşimi Toroslar'ın sunduğu topoğrafik çeşitlenmelerden olabildiğince faydalanmaya çalışmış bulunduğu vadi kesitinin çevresel faktörlere en olumlu yanıtı veren yamacına yerleşmiştir. Bu vadi kesitinin sunduğu zenginliklerden de faydalanma yoluna gitmiştir. Dereköy kırsalındaki yapılar iklimsel şartlara cevap veren, yöreye özgü malzemelerin kullanılması ile doğal çevreyle uyumlu, insan zekasının ürünü olarak rasyonel çözümler barındıran örneklerdir. Bu yapılar malzeme ve yapım tekniği açısından Akdeniz yöresindeki yapılarla benzerlik göstermektedir. Köy evleri yığma taş ve ahşap hatılları ile Akdeniz yöresi evlerinin özelliğini taşımaktadır

Kırsal mimarlık ürünleri kullanıcının direkt katılımı yoluyla gerçekleştirilen, her toplumun kendine özgü yapım sistemini oluşturduğu belirli bir sürece ve deneyime dayanan, var olduğu çevre ile aynı dili konuşan yapılardır. İnsan ölçeğine uygun bu yapılar bugün dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi Anadolu'da da kaderine terk edilmiştir. Gelişen dünyada kırsal alanların terki ve köylerden kente göç ile bu yapılara oldukça yabancılaşan çağımız insanı kentlerin içine hapsolmuş durumda birçok sorunla baş etmektedir. Daha iyi bir gelecek ve yaşanılabilir bir dünya için yaklaşık yüz yıl önce terk ettiğimiz yapılarımıza dönüp bir bakmak ve yaşadığımız çevreyi irdelemek adına Dereköy kırsal mimarisinin önemli ip uçları vermesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anadolu Kırsal Mimarisi, Doğa ve Kır Mimarisi, Halk Mimarisi, Toroslar Kırsal Mimarisi, Vernaküler Mimari.